

ความเลื่อมถอยและการฟื้นคืนของ LDP กับการเมืองญี่ปุ่นในยุคหลังสงครามเย็น

ศิริพร วัชชวัลคุ *

บทนำ

หลังการเลือกตั้งทั่วไปในปี ค.ศ. 1993 พรรค LDP แม้ว่าจะได้ที่นั่งมากที่สุดจากการเลือกตั้งแต่ก็ไม่มากพอที่จะจัดตั้งรัฐบาลเพียงพรรคเดียว การแสวงหาพันธมิตรเพื่อร่วมในการจัดตั้งรัฐบาลจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ อย่างไรก็ตาม เป็นเรื่องที่น่าตกใจสำหรับ LDP ที่พบว่า ไม่สามารถหาพันธมิตรในการจัดตั้งรัฐบาลครั้งนี้ได้ และยิ่งไปกว่านั้น บรรดาพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองที่ LDP คิดว่าจะดึงมาร่วมในการจัดตั้งรัฐบาลกับตนนั้น กลับปฏิเสธและหันไปรวมตัวกันเองเพื่อจัดตั้งรัฐบาล และปล่อยให้ LDP ซึ่งแม้จะได้ที่นั่งในสภามากที่สุด แต่ก็ไม่สามารถจัดตั้งรัฐบาลเพียงพรรคเดียวได้ กลายเป็นฝ่ายค้านไปนับเป็น ครั้งแรกที่ LDP เป็นฝ่ายค้านในสภา นับแต่ก่อตั้งพรรคมา 38 ปี ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1955 และอำนาจการบริหารตกไปอยู่ในมือนักการเมืองหัวก้าวหน้าที่สนับสนุนการปฏิรูปทั้งหลาย ซึ่งเกิดการรวมตัวกันของพรรคการเมือง 7 พรรค และจัดตั้งรัฐบาลขึ้นภายใต้การนำของนาย Hosokawa หัวหน้าพรรค Japan New Party (JNP)

---

* ประธานโครงการญี่ปุ่นศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

จากสภาพการณ์ดังกล่าว ทำให้หลายฝ่ายไม่ว่าจะเป็นนักวิชาการ นักวิเคราะห์การเมือง ประชาชนญี่ปุ่นทั่วไป หรือแม้แต่นักการเมืองของ LDP เอง ได้ตั้งข้อสังเกตว่า LDP กำลังเสื่อมถอยลงอย่างเห็นได้ชัด และอำนาจในการบริหารอาจจะไม่กลับมาสู่ LDP อีกก็เป็นได้ อย่างไรก็ตาม ในเวลาต่อมาเพียงไม่นาน LDP ก็ได้ทำให้ข้อสังเกตนี้ไม่เป็นความจริง กล่าวคือ ผลการเลือกตั้งทั่วไปในปี ค.ศ. 1996 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกหลังการปฏิรูปการเมือง LDP ได้เสียงข้างมาก และได้มีโอกาสเป็นผู้นำในการจัดตั้งรัฐบาลอีกครั้ง ซึ่งครั้งนี้ LDP สามารถหาพันธมิตรและจัดตั้งรัฐบาลได้สำเร็จด้วย ไม่เพียงเท่านั้น นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1996 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน LDP อยู่ในฐานะพรรครัฐบาลมาโดยตลอด แม้ว่าพรรคจะยังไม่สามารถดำเนินนโยบายตามที่ประกาศไว้ได้มากนักก็ตาม คำถามสำคัญในเรื่องนี้ก็คือ LDP จะทำอย่างไรจึงสามารถปรับเปลี่ยนตนเองได้อย่างรวดเร็ว จนสามารถกลับคืนสู่อำนาจได้อีกครั้งหนึ่งภายในเวลาประมาณ 3 ปี เท่านั้น บทความนี้มีเป้าหมายที่จะศึกษาวิเคราะห์สาเหตุความเสื่อมถอยของ LDP มาตรการหรือกระบวนการในการปรับตัวของ LDP เพื่อที่จะกลับมาสู่อำนาจอีกครั้ง รวมทั้งผลกระทบของการปรับเปลี่ยนของพรรคการเมืองที่สำคัญพรรคนี้ต่อการเมืองญี่ปุ่นในภาพรวมในยุคหลังสงครามเย็นด้วย

ความเสื่อมถอยของ LDP

ถ้าใช้จำนวนที่นั่งในสภาและความสามารถในการจัดตั้งรัฐบาลมาเป็นเกณฑ์ จะพบว่า LDP ประสบความสำเร็จมาตั้งแต่กลางทศวรรษที่ 1980 แล้ว เพราะจำนวนที่นั่งในสภาลดลงจนพรรคไม่สามารถจัดตั้งรัฐบาลเพียงพรรคเดียวได้ เช่นในทศวรรษที่ 1960 และ 1970 กระนั้นก็ตาม สถานการณ์ก็ยังไม

เลวร้ายเท่ากับในปี ค.ศ. 1993 เพราะตลอดเวลาเกือบทศวรรษนั้น LDP สามารถหาพันธมิตรมาร่วมจัดตั้งเป็นรัฐบาลผสมได้ โดยมี LDP เป็นแกนนำ ซึ่งหมายความว่า LDP ยังคงมีอำนาจเหนือพรรคการเมืองอื่นอยู่ แต่สถานการณ์ในปี ค.ศ. 1993 ที่ LDP ไม่สามารถหาพันธมิตรมาร่วมในการจัดตั้งรัฐบาลได้นั้น แสดงถึงความตกต่ำของพรรคอย่างถึงที่สุด

เมื่อมองย้อนกลับไปจะเห็นได้ว่ามีสาเหตุสำคัญอยู่ 3 – 4 ประการที่ทำให้ LDP เสื่อมถอยลง นั่นคือ **ประการแรก** การที่นักการเมืองของ LDP จำนวนมากเข้าไปพัวพันกับการทุจริตต่าง ๆ มาเป็นเวลานาน และพรรคไม่พยายามแก้ไขปัญหาย่างจริงจัง **ประการที่สอง** การที่พรรคปรับเปลี่ยนนโยบายต่าง ๆ ของประเทศ อย่างเชื่องช้าไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศ และระหว่างประเทศ **ประการที่สาม** การต่อสู้แข่งขันเพื่ออำนาจการเมืองของนักการเมืองภายใน LDP เอง โดยเฉพาะการต่อสู้ระหว่างนักการเมืองรุ่นเก่าและนักการเมืองรุ่นใหม่ ซึ่งมีผลทำให้พรรคอ่อนแอลง เพราะมีการแยกตัวออกไปตั้งพรรคใหม่ของนักการเมืองรุ่นใหม่ของพรรคบางคน และ**ประการสุดท้าย** มีพรรคการเมืองใหม่ ๆ เกิดขึ้นในช่วงปี ค.ศ. 1992 – 1993 หลายพรรคที่มีนโยบายใหม่ ๆ ที่แตกต่างไปจากพรรคการเมืองเก่า ๆ ไม่ว่าจะเป็น LDP หรือ SDPJ ซึ่งพรรคเหล่านี้กลายเป็นทางเลือกใหม่ของผู้ลงคะแนนเสียง ที่ต้องการให้พรรคเหล่านี้มีโอกาสนในการบริหารประเทศบ้าง เพื่อว่าจะสามารถแก้ปัญหาที่ LDP ไม่สามารถแก้ได้มาเป็นเวลานาน

ในเรื่องการพัวพันการทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวงนั้น นักการเมืองของ LDP โดยเฉพาะในระดับผู้นำพรรคได้มีเรื่องอื้อฉาวในลักษณะนี้มาตั้งแต่ทศวรรษที่ 1970 แล้ว กรณีอันโด่งดังเป็นที่รู้จักกันดีก็คือ คดี ลือคฮิต ที่อดีตนายกรัฐมนตรีทานากะ ได้เป็นผู้กระทำผิด ซึ่ง LDP พยายามแก้ปัญหานี้ ด้วยการเปลี่ยนตัวผู้นำพรรคมากกว่าจะหาสาเหตุที่เป็นรากฐานของปัญหาและแก้ไขสถานการณ์ของปัญหาการทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวงของนักการเมือง LDP รุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ในทศวรรษที่ 1980 ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหานี้ถูกเปิดเผยมากขึ้น และพบว่าการทุจริตเกิดขึ้นหลายกรณี เช่นกรณีการซื้อขายหุ้นของบริษัท ริครุท ในปี ค.ศ. 1987 ที่เป็นการกระทำผิดของนักการเมืองในลักษณะของการใช้วิธีการที่ไม่ชอบธรรมเพื่อหาเงินให้ตนเองและพรรค เป็นลักษณะของการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง และทำให้ประชาชนโดยส่วนรวมเสียประโยชน์ กล่าวคือ นักการเมืองคนสำคัญของพรรคหลายคน ซึ่งรวมทั้งนายกรัฐมนตรี Takeshita และรัฐมนตรีคลัง Miyazawa ในขณะนั้น ได้มีส่วนในการได้รับข้อเสนอให้ซื้อหุ้นในราคาต่ำจากบริษัท ริครุท และขายเอากำไรหลังจากบริษัทเปิดขายหุ้นให้แก่ประชาชนทั่วไปในตลาดหลักทรัพย์ในปี ค.ศ. 1988 แม้ว่าการกระทำดังกล่าวจะไม่เป็นการผิดกฎหมายโดยตรง แต่การซื้อหุ้นครั้งนี้ถือเป็นการผิดจรรยาบรรณอย่างเด่นชัด เพราะผู้มีโอกาสซื้อหุ้นล่วงหน้ามีจำนวนจำกัด และส่วนใหญ่เป็นนักการเมืองและผู้มีอิทธิพล การกระทำเช่นนี้ทำให้ประชาชนเสียประโยชน์และไม่พอใจเป็นอย่างมาก นอกจากกรณีของบริษัท ริครุท แล้วยังมีคดีอื้อฉาวที่โด่งดังอีกคดีหนึ่งในปี ค.ศ. 1990 คือ การที่นาย Kanemaru รองประธานพรรคและนักการเมืองอาวุโสของ LDP ถูกเปิดเผยว่าจะผิดกฎหมายควบคุมการบริจาคทางการเมือง โดยได้รับเงินจาก นาย Watanabe ประธานบริษัท Tokyo Sagawa Kyobin เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น

500 ล้านบาท ตามกฎหมายดังกล่าวนี้ว่าการเมืองจะต้องรายงานจำนวนเงินที่ได้รับบริจาคทั้งหมดต่อกระทรวงมหาดไทยและนักการเมืองรายบุคคลไม่สามารถรับเงินบริจาคทางการเมืองเกิน 1.5 ล้านบาทต่อปี จากการทำผิดกฎหมายดังกล่าว นาย Kanemaru ถูกลงโทษปรับเป็นเงินเพียง 200,000 เยนเท่านั้น ซึ่งเป็นจำนวนน้อยมาก เมื่อเทียบกับจำนวนเงินที่ทำความผิด ทำให้ประชาชนไม่พอใจเป็นอย่างมาก

ไม่เพียงกรณีนี้อีก 2 เรื่องที่กล่าวมานี้เท่านั้น ในตอนปลายทศวรรษที่ 1980 และต้นทศวรรษที่ 1990 สื่อมวลชนยังเปิดเผยว่ามีนักการเมือง LDP อีกหลายคนเข้าไปมีส่วนพัวพันกับการฉ้อราษฎร์บังหลวงร่วมกับข้าราชการ โดยเฉพาะในเรื่องการประมูลโครงการก่อสร้างต่าง ๆ LDP พยายามแก้ปัญหา ดังกล่าวนี ด้วยการเปลี่ยนแปลงตัวนักการเมืองที่พัวพันกับการทุจริตออกจากตำแหน่ง ซึ่งเป็นวิธีการที่ LDP ใช้อยู่ตลอดเวลาหลายปีที่ผ่านมา แต่วิธีนี้ไม่ได้เป็นการแก้ปัญหาการทุจริต หากแต่เป็นความพยายามที่จะรักษาอำนาจในการบริหารประเทศให้ยังคงอยู่ในมือของพรรค LDP ต่อไป ซึ่งประชาชนตระหนักดีถึงเรื่องนี้ ทำให้ความไม่พอใจที่มีต่อพรรคเพิ่มมากขึ้น จนในที่สุดเกิดความหมดศรัทธาเชื่อถือที่มีต่อพรรค อันนำไปสู่ความเสื่อมถอยของพรรคในเวลาต่อมา

ความไม่จริงจังและจริงจังในการแก้ปัญหาการทุจริตของบรรดานักการเมืองของ LDP นี้ ยังสะท้อนให้เห็นถึงความล่าช้าในการปรับตัวหรือปรับนโยบายของ LDP อีกด้วย การปฏิรูปการเมืองซึ่งเป็นวิธีการที่จะแก้ปัญหาการทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวงของนักการเมืองอย่างแท้จริง เป็นนโยบายที่พรรคฝ่ายค้านและประชาชนญี่ปุ่นโดยทั่วไป เรียกร้องให้รัฐบาลที่มี LDP เป็นผู้ดำเนินการมานับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1980 แต่ LDP ก็หลีกเลี่ยงที่จะดำเนินนโยบาย

นี้มาโดยตลอด ด้วยเหตุผลของความกลัวว่าพรรคจะได้ที่นั่งน้อยลงในสภา ซึ่งประเด็นนี้ทำให้ ประชาชนหมดความเชื่อถือที่มีต่อพรรคมากขึ้น เพราะเห็นว่า LDP เห็นความสำคัญหรือประโยชน์ของพรรคมากกว่าประโยชน์ของประเทศหรือประชาชน

นอกจากนโยบายการเมืองภายในแล้ว ในด้านนโยบายต่างประเทศ รัฐบาล LDP ก็ปรับตัวล่าช้ากว่าความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์การเมืองระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคหลังสงครามเย็น ประเด็นที่เห็นชัดที่สุดในเรื่องนี้มี 2 ประการคือ นโยบายเปิดเสรีทางการค้า และนโยบายการมีส่วนร่วมในประชาคมระหว่างประเทศ โดยเฉพาะเรื่องการรักษาสันติภาพ

เมื่อสงครามเย็นสิ้นสุดในต้นทศวรรษที่ 1990 ความขัดแย้งและการเผชิญหน้าด้านอุดมการณ์จบสิ้นลง ประเทศต่าง ๆ ในโลกหันมาให้ความสนใจกับเรื่องทางด้านเศรษฐกิจมากขึ้น ทั้งในลักษณะของการร่วมมือกันและการแข่งขัน ประเด็นเรื่องการเปิดเสรีทางการค้าเป็นกระแสที่ประเทศต่าง ๆ ในโลกเรียกร้องให้เกิดขึ้น เพื่อเป็นการขยายความร่วมมือทางการค้าระหว่างกัน ญี่ปุ่นก็เป็นประเทศหนึ่งที่ถูกร้องจากประเทศต่าง ๆ ในโลกให้เปิดเสรีทางการค้าเช่นกัน เพราะแม้ว่าญี่ปุ่นจะมีนโยบายสนับสนุนการค้าเสรีและระบบตลาด แต่ญี่ปุ่นก็ได้ชื่อว่ามียุทธศาสตร์ปิดตลาดภายในประเทศของตนมากประเทศหนึ่งของโลก โดยเฉพาะสินค้าเกษตร ไม่เพียงแต่ประเทศเกษตรที่กำลังพัฒนาเท่านั้น แต่สหรัฐและบางประเทศในยุโรปที่มีผลผลิตทางการเกษตรเป็นสินค้าออกก็ร่วมกันกดดันให้ญี่ปุ่นเปิดตลาดสินค้าเกษตรให้มากขึ้น รัฐบาลญี่ปุ่นโดย LDP ก่อนข้างจะล่าช้าในการตอบสนองต่อกระแสกดดันดังกล่าว ด้วยเหตุผลที่สำคัญคือ ความต้องการที่จะรักษาสถานะที่สำคัญของตนไว้ นั่นคือกลุ่มเกษตรกร

และการคงไว้ซึ่งนโยบายการพึ่งตนเองด้านอาหาร อย่างไรก็ตาม นโยบายการปิดตลาดสินค้าเกษตรของ LDP นี้เป็นนโยบายในลักษณะที่ให้ประโยชน์แก่ผู้ผลิต (Producer Oriented Policy) และทำให้ผู้บริโภคเสียผลประโยชน์ เพราะต้องบริโภคสินค้าในราคาแพงเนื่องจากไม่มีการแข่งขัน ดังนั้น ผู้บริโภคในเขตเมืองที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นและไม่พอใจต่อนโยบายนี้ของ LDP จึงได้กลายเป็นผู้ลงคะแนนเสียงที่ต่อต้าน LDP ทำให้เสียงของ LDP ลดลงในช่วงทศวรรษที่ 1990

การมีส่วนร่วมอย่างจำกัดในการรักษาสันติภาพของโลกในช่วงสงครามอ่าวเปอร์เซียเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความล่าช้าของรัฐบาลญี่ปุ่นภายใต้ LDP ในการปรับตัวต่อสถานการณ์โลก นับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงและญี่ปุ่นเป็นผู้แพ้สงครามนั้น ญี่ปุ่นยึดมั่นในนโยบายต่างประเทศที่เรียกว่า Low Profile คือการไม่แสดงบทบาทเด่นในเวทีระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในเรื่องความขัดแย้งระหว่างประเทศและประเด็นความมั่นคงต่าง ๆ แต่เมื่อสงครามเย็นสิ้นสุดและสงครามอ่าวเปอร์เซียเกิดขึ้นลักษณะของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้นแตกต่างไปจากยุคสงครามเย็นมาก ประเทศต่าง ๆ ในโลกมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวนี้โดยวิธีการต่าง ๆ ทั้งการสนับสนุนทางการเงินและบุคลากร ญี่ปุ่นถูกเรียกร้องให้เข้าไปมีบทบาทในการแก้ปัญหานี้ด้วยเช่นเดียวกัน แต่รัฐบาลญี่ปุ่นภายใต้ LDP ตอบสนองต่อสถานการณ์นี้อย่างไม่เหมาะสม โดยการพยายามคงไว้ซึ่งนโยบาย Low Profile และให้การสนับสนุนการแก้ปัญหาของประชาคมโลกในทางการเงินเพียงอย่างเดียวเท่านั้น นำมาซึ่งการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางและผลลัพธ์ที่ทำให้เกียรติภูมิของประเทศตกต่ำลงในสายตาประชาคมโลก ซึ่งเรื่องนี้ทำให้คนญี่ปุ่นผิดหวังต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาล LDP เป็นอย่างมาก

นอกจากปัญหาทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวงของนักการเมือง LDP และการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสมของรัฐบาล LDP แล้ว ประเด็นสำคัญอีกเรื่องหนึ่งที่ทำให้ LDP ตกต่ำลงก็คือ การแข่งขันและความแตกแยกภายในพรรคเองระหว่างนักการเมืองรุ่นเก่ากับนักการเมืองรุ่นใหม่ นับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1990 เป็นต้นมา LDP เริ่มประกอบด้วยนักการเมือง 2 รุ่น นักการเมืองรุ่นเก่าคือผู้ที่มีประสบการณ์กับสงครามโลกครั้งที่ 2 ไม่ว่าจะเป็นระหว่างสงครามหรือเมื่อสงครามสิ้นสุดใหม่ ๆ ส่วนนักการเมืองรุ่นใหม่ ซึ่งส่วนมากก็เป็นคนรุ่นลูกของนักการเมืองรุ่นเก่านั้น จะไม่มีประสบการณ์ดังกล่าว เพราะพวกเขาเกิดและเติบโตในช่วงที่ญี่ปุ่นกำลังฟื้นตัว และหลายคนมีประสบการณ์ของการศึกษาต่างประเทศด้วย ความแตกต่างระหว่างภูมิหลังและประสบการณ์ดังกล่าวนี้ทำให้นักการเมือง 2 รุ่นมีแนวคิดและนโยบายทางการเมืองที่แตกต่างกัน ในขณะที่นักการเมืองรุ่นเก่าตอบสนองต่อสถานการณ์หรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ของพรรคและของประเทศด้วยวิธีการแบบเดิมที่เคยใช้มา นักการเมืองรุ่นใหม่กลับเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลง พวกเขาสนับสนุนนโยบายการปฏิรูปการเมืองรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศใหม่ให้ประเทศมีความกระตือรือร้นมากขึ้นในการมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมของประชาคมโลก เพื่อสร้างสถานะอันมีเกียรติและเป็นที่ยอมรับในสังคมโลกมากขึ้น ความขัดแย้งเหล่านี้คุกรุ่นอยู่ในพรรคตลอดมา แต่พรรคยังคงรักษาความเป็นเอกภาพไว้ได้ระดับหนึ่งด้วยเหตุผลสำคัญคือ นักการเมืองรุ่นใหม่ยังต้องพึ่งพิงนักการเมืองรุ่นเก่าที่อยู่ในสถานะหัวหน้ากลุ่มต่าง ๆ ในพรรค ด้านการเงินเพื่อการเลือกตั้ง และลักษณะทางสังคมของญี่ปุ่นที่ให้ความสำคัญแก่ความอาวุโส อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ต่าง ๆ ในช่วงต้นทศวรรษที่ 1990 ไม่ว่าจะเป็นกระแสเรียกร้องให้มีการปฏิรูปการเมือง หรือความไม่พอใจต่อนโยบายต่าง ๆ ของ LDP ก็ตามทำให้

นักการเมืองรุ่นใหม่ใน LDP ตระหนักว่า พวกเขาจำเป็นต้องทำให้พรรคเปลี่ยนแปลง เพื่อที่จะทำให้สถานการณ์ของพรรคดีขึ้น ซึ่งการตระหนักรู้นี้ นำไปสู่ความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงเรื่องราวต่าง ๆ ในพรรค และเกิดความขัดแย้งกับนักการเมืองรุ่นเก่า จนในที่สุด นักการเมืองรุ่นใหม่เหล่านี้ก็ได้ทำการ “กบฏ” ต่อพรรค และแยกตัวออกจากพรรคมาตั้งพรรคใหม่ จะเห็นได้ว่าในระยะ 2 – 3 ปีแรกของทศวรรษที่ 1990 มีนักการเมืองรุ่นใหม่แยกตัวออกมาจาก LDP เป็นจำนวนมาก และพวกเขาก็ได้รวมตัวกันตั้งเป็นพรรคการเมืองใหม่ ๆ ขึ้น หลายพรรคเช่น Japan New Party (1992), Shinseito (1993) และ Sakigake (1993) เป็นต้น ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้ของนักการเมืองรุ่นใหม่ใน LDP ได้ทำให้พรรคอ่อนแอลงเป็นอย่างมาก¹

สาเหตุของความเสื่อมถอยประการสุดท้ายของ LDP ในต้นทศวรรษที่ 1990 เป็นผลสืบเนื่องมาจากสาเหตุประการที่สาม กล่าวคือ การมีพรรคใหม่เกิดขึ้นหลายพรรคในระยะดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้ลงคะแนนเสียงชาวญี่ปุ่นมีทางเลือกมากขึ้นในการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยเฉพาะสำหรับผู้ที่เป็นเพื่อนาย LDP และไม่เชื่อมั่นในนโยบายที่สุดโต่งของพรรคสังคมนิยม (SDPJ) เนื่องจากพรรคที่เกิดขึ้นใหม่เกือบทั้งหมด แม้ว่าจะมีนโยบายที่ค่อนข้างก้าวหน้า และสนับสนุนแนวทางการปฏิรูป แต่ในด้านนโยบายต่างประเทศแล้ว ก็ยังคงเป็นนโยบายที่วางอยู่บนสภาพความเป็นจริงของญี่ปุ่นมากกว่าจะมีนโยบายที่สุดโต่งแบบพรรคสังคมนิยม โดยเฉพาะในเรื่องความมั่นคงและการป้องกันประเทศ การ

¹ ดูรายละเอียดเรื่องความขัดแย้งใน LDP ได้ใน ศิริพร วัชชวัลคุ, “การปฏิรูปการเมืองญี่ปุ่น: บทเรียนสำหรับประเทศไทย.” เอกสารหลังการสัมมนาเรื่องบทบาทของญี่ปุ่นหลังวิกฤตเศรษฐกิจไทย, กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียตะวันออกศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545. (กำลังจัดพิมพ์)

มีพรรคที่เป็นทางเลือกใหม่เหล่านี้ทำให้ LDP สูญเสียการสนับสนุนไปบางส่วน โดยจะเห็นได้ว่า พรรคได้ที่นั่งในสภาน้อยลงเมื่อเปรียบเทียบกับทศวรรษที่ 1970 และ 1980 และพรรคที่เกิดขึ้นใหม่ทั้งหลายนั้น แม้ว่าจะมีอายุสั้นเพียงไม่นาน แต่ก็สามารถที่จะมีที่นั่งในสภาได้พอสมควร เช่น พรรค JNP ได้ 35 ที่นั่ง ในขณะที่ Shinseito ได้ 55 ที่นั่งในการเลือกตั้งในปี ค.ศ. 1993 เป็นต้น

จากสาเหตุทั้งสี่ประการดังที่กล่าวมานี้ นำไปสู่ความเสื่อมถอยของ LDP ในฐานะพรรคที่เป็นผู้นำในการจัดตั้งรัฐบาลของประเทศเสมอมา จนกระทั่งต้องสูญเสียอำนาจการบริหารไปในปี ค.ศ. 1993 การฟื้นตัวและการกลับมาสู่อำนาจอีกครั้งหนึ่งของ LDP

นับตั้งแต่สูญเสียอำนาจในการบริหารประเทศไปในปี ค.ศ. 1993 นักการเมือง LDP เริ่มตระหนักถึงความตกต่ำของพรรค และความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนนโยบายและแนวทางในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคใหม่ เพื่อให้พรรคสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้ รวมทั้งสามารถที่จะชิงอำนาจในการปกครองกลับมาสู่พรรคได้ใหม่อีกครั้งหนึ่งด้วย ด้วยเหตุนี้ LDP จึงพยายามที่จะแก้จุดอ่อนของพรรคด้วยวิธีการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนการปฏิรูปการเมือง เพื่อแก้ปัญหาคอรัปชั่นของนักการเมือง การปรับนโยบายต่างประเทศในหลาย ๆ เรื่อง การเปลี่ยนกลยุทธ์ในการเลือกตั้ง รวมไปถึงการสร้างพันธมิตรทางการเมืองกับพรรคการเมืองอื่นด้วย โดยวิธีการทั้งหมดนี้ LDP ได้พยายามดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งก็ค่อนข้างประสบความสำเร็จคือ สามารถทำให้พรรคกลับมาเป็นผู้นำในการจัดตั้งรัฐบาลได้อีกครั้งหลังการเลือกตั้งทั่วไปในปี ค.ศ. 1996 และยังคงเป็นพรรคที่เป็นผู้นำในการบริหารประเทศอยู่จนถึงทุกวันนี้

LDP ตระหนักดีว่า ปัญหาสำคัญที่สุดที่ทำให้พรรคตกต่ำ และสูญเสียสถานะในการเป็นผู้นำในการจัดตั้งรัฐบาลก็คือ การที่ประชาชนหมดศรัทธา ความเชื่อถือในพรรค อันเป็นผลมาจากพฤติกรรมของนักการเมืองของพรรคที่ฉ้อราษฎร์บังหลวงเป็นจำนวนมากและต่อเนื่องกันเป็นเวลายาวนานหลายปี และพรรคไม่ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง นั่นก็คือ การที่พรรคปฏิเสธที่จะทำการปฏิรูปการเมือง อันเป็นหนทางที่จะแก้ปัญหาคอรัปชั่นของนักการเมืองที่ต้นตอของปัญหานั้นเอง ดังนั้น เพื่อที่จะเรียกศรัทธาของประชาชนกลับคืนมา LDP จึงต้องแสดงความจริงใจและจริงจังในการแก้ปัญหานี้ ซึ่งก็คือ การปฏิรูปการเมือง ที่ได้รับการดำเนินการโดยรัฐบาลผสม 7 พรรค ที่มีนาย Hosokawa เป็นผู้นำหลังปี ค.ศ. 1993

โดยเนื้อหาสาระแล้ว การปฏิรูปการเมืองในญี่ปุ่นดำเนินการโดยการเปลี่ยนระบบการเลือกตั้ง และการควบคุมการใช้เงินทางการเมืองของนักการเมือง เป็นที่ยอมรับกันว่าสาเหตุรากฐานของการทุจริตคอรัปชั่นของนักการเมืองญี่ปุ่น เกิดจากความต้องการใช้เงินจำนวนมากเพื่อกิจกรรมทางการเมืองโดยเฉพาะการเลือกตั้ง เนื่องจากการเลือกตั้งก่อนการปฏิรูปการเมืองเป็นระบบเขตเลือกตั้งขนาดกลาง โดยเขตเลือกตั้งหนึ่งมีผู้แทนได้ตั้งแต่ 2 – 6 คน และผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสามารถลงคะแนนเสียงได้เพียง 1 เสียง ผู้สมัครที่ได้รับคะแนนเสียงสูงสุดจะเป็นผู้ชนะ และนับจำนวนตามลำดับคะแนนเสียงลงมาจนเพียงพอต่อจำนวนผู้แทนราษฎรที่ต้องการในแต่ละเขต ซึ่งวิธีการนี้ทำให้ผู้สมัครจากแต่ละพรรคที่ลงสมัครในแต่ละเขตต้องแข่งขันกันเองอย่างดุเดือด นอกจากนี้ ในบางเขต ยังมีผู้สมัครจากพรรคเดียวกันแข่งขันกันเองอีกด้วย สิ่งเหล่านี้เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้นักการเมืองต้องใช้เงินมากและนำไปสู่การทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวงตามมา ภายใต้ระบบการเลือกตั้งแบบนี้ LDP ในฐานะที่

เป็นพรรคการเมืองใหญ่ที่สุด มักส่งผู้สมัครมากกว่าหนึ่งคนในเขตเลือกตั้งแต่ละเขต ทำให้ผู้สมัครต้องแข่งขันกันเองอย่างหนัก ดังนั้น การทุ่มเงินหาเสียง จึงเป็นเรื่องที่นักการเมืองที่ต้องการจะได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งจำเป็นต้องทำ ด้วยเหตุนี้ นักการเมืองของ LDP จึงมักจะทำผิดกฎหมายควบคุมการบริจาคทางการเมือง เพื่อหาเงินมาใช้ในการเลือกตั้ง รวมทั้งทำเรื่องทุจริตคอร์รัปชันต่าง ๆ ด้วย เพื่อที่จะหาเงินให้ตนเองและพรรคมาใช้ในการเลือกตั้งและกิจกรรมอื่น ๆ นอกกฎหมายเสีย ดังนั้น ถ้าจะลดปัญหาการคอร์รัปชันของนักการเมืองที่รากฐานของปัญหา ก็ต้องเปลี่ยนระบบการเลือกตั้งใหม่ เพื่อให้นักการเมืองแต่ละคนใช้เงินน้อยลง พวกเขาจะได้ไม่ต้องทุจริตหรือละเมิดกฎหมายดังกล่าวเพื่อหาเงิน

ระบบเลือกตั้งแบบผสม ซึ่งกำหนดให้มีผู้แทนราษฎรจำนวนหนึ่ง (300 คน) มาจากระบบเขตเลือกตั้งขนาดเล็กที่มีผู้แทนราษฎรได้ 1 คน และผู้แทนราษฎรจำนวนหนึ่ง (200 คน) มาจากระบบสัดส่วน โดยที่ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งลงคะแนนเสียงได้ 2 เสียง คือ หนึ่งเสียงสำหรับเขตเล็ก และอีกหนึ่งเสียงสำหรับระบบสัดส่วน เป็นระบบการเลือกตั้งใหม่เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้น ซึ่ง LDP และรัฐบาลผสมช่วงปี ค.ศ. 1993 – 1994 ให้การสนับสนุน ด้วยความคาดหวังว่า ระบบเลือกตั้งใหม่นี้จะลดการแข่งขันของผู้สมัครจากพรรคเดียวกัน ซึ่งจะส่งผลให้ใช้เงินในการเลือกตั้งน้อยลง และการทุจริตของนักการเมืองก็จะลดลงตามมา

อันที่จริงแล้ว LDP มีแนวโน้มที่จะสนับสนุน การเปลี่ยนแปลงระบบเลือกตั้งมานานแล้ว แม้กระทั่งก่อนหน้าการปฏิรูปการเมืองด้วย แต่สาเหตุที่การเปลี่ยนแปลงระบบการเลือกตั้งไม่ได้เกิดขึ้นจริงในช่วงเวลาที่ผ่านมา นั้น เป็นเพราะ LDP และพรรคฝ่ายค้านอื่น เช่น JSP และ Komeito ไม่สามารถตกลงกัน

ได้ถึงรูปแบบการเลือกตั้งใหม่ โดยที่ปัญหาสำคัญคือ LDP สนับสนุนเขตเลือกตั้งขนาดเล็ก มีผู้แทนราษฎรได้เพียงหนึ่งคน เพราะ LDP เป็นพรรคใหญ่มีความได้เปรียบในการแข่งขันมาก ซึ่งถ้าระบบเลือกตั้งเป็นแบบเขตเล็กอย่างเดียว ก็มีแนวโน้มว่า LDP จะครองเสียงข้างมากในสภาได้ตลอดไป ซึ่งพรรคฝ่ายค้านอื่นๆ ที่เป็นพรรคเล็ก ๆ ไม่เห็นด้วย และต้องการให้ระบบเลือกตั้งเป็นระบบสัดส่วน เพื่อให้โอกาสพรรคเล็กได้รับเลือกตั้งด้วย รวมทั้งเคยมีการหารือกันถึงการเป็นระบบผสม คือ ระบบเขตเล็กกับระบบสัดส่วนผสมกัน แต่ทั้ง LDP และพรรคฝ่ายค้านก็ยังตกลงกันไม่ได้ถึงจำนวนผู้แทนราษฎรจากแต่ละระบบว่าควรเป็นเท่าใด ซึ่งแน่นอนว่า LDP ต้องการให้ผู้แทนราษฎรจากระบบเขตเล็กมีจำนวนมากกว่าระบบสัดส่วน ซึ่งฝ่ายค้านก็ไม่เห็นด้วย ทำให้ความพยายามในการเปลี่ยนแปลงระบบเลือกตั้งไม่ประสบความสำเร็จในที่สุด จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1993 เมื่อ LDP พ้นจากอำนาจไปแล้ว ความพยายามดังกล่าวจึงถูกดำเนินการอีกครั้งหนึ่ง โดยรัฐบาลผสมที่นำโดยนาย Hosokawa และในครั้งนี้ เพื่อเรียกศรัทธาจากประชาชนคืนมา LDP จึงยอมรับการเปลี่ยนแปลงระบบเลือกตั้งโดยให้เป็นระบบผสมที่ประกอบด้วย ผู้แทนราษฎรจากเขตเลือกตั้งขนาดเล็ก 300 คน และจากระบบสัดส่วน 200 คน

จากการสนับสนุนของ LDP ทำให้พระราชบัญญัติเลือกตั้งตำแหน่งสาธารณะปี ค.ศ. 1994 ผ่านสภาไปได้ และการปฏิรูปการเมืองก็ดูเหมือนจะประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง ซึ่งทำให้ LDP พ้นจากความเชื่อมั่นจากผู้ลงคะแนนเสียงมาได้บ้าง นอกจากนั้น ระบบเลือกตั้งใหม่นี้ โดยตัวระบบเองแล้วเป็นประโยชน์ต่อฝ่าย LDP ด้วย เพราะจำนวนผู้แทนราษฎรที่มีจากเขตเลือกตั้งขนาดเล็กมีมากกว่าที่มาจากระบบสัดส่วน ซึ่ง LDP มีความได้เปรียบในการแข่งขันสูงอยู่แล้ว ดังนั้น ผลการเลือกตั้งทั่วไปในปี ค.ศ. 1996 ที่มีการใช้

พระราชบัญญัติเลือกตั้งนี้เป็นครั้งแรก และใช้ระบบเลือกตั้งใหม่เป็นครั้งแรก ด้วยนั้น LDP จึงได้ที่นั่งจำนวนมาก และมากกว่าพรรคที่ได้ที่นั่งเป็นอันดับสอง ถึงเกือบ 100 ที่นั่ง ทำให้สามารถกลับมาเป็นผู้นำในการจัดตั้งรัฐบาลอีกครั้งหนึ่งได้

อย่างไรก็ตาม ถ้าจะกล่าวว่า การที่ LDP ให้การสนับสนุนนโยบาย การปฏิรูปการเมืองแล้ว ทำให้พรรคสามารถฟื้นสถานะกลับมาสู่อำนาจอีกครั้งหนึ่งนั้น อาจจะเป็นการสรุปที่เร็วเกินไป โดยเฉพาะถ้าดูจากผลการเลือกตั้งทั่วไป ในปี ค.ศ. 1996 เพียงประการเดียว เพราะความจริงก็คือว่าแม้ LDP จะได้เสียงข้างมากในสภาล่างหลังการเลือกตั้งทั่วไปในปี ค.ศ. 1996 และเป็นรัฐบาล หลังจากนั้นมา แต่ LDP ก็ยังต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ มากมาย และศรัทธา และความอดทนของประชาชนต่อ LDP ก็ไม่ได้มีมากเหมือนเช่นแต่ก่อน เมื่อ LDP ไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ของประเทศได้มากและรวดเร็ว ตามที่ประชาชนคาดหวัง ประชาชนก็ได้แสดงอาการของความไม่พอใจหรือความไม่เชื่อมั่นออกมาอย่างทันทีโดยผ่านการเลือกตั้ง ตัวอย่างของเรื่องนี้ที่ชัดเจนที่สุด ก็คือผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาสูงในปี ค.ศ. 1998 ที่ LDP ได้ที่นั่งน้อยกว่าที่เคยมีก่อนการเลือกตั้ง อันมีผลทำให้นายกรัฐมนตรี Hoshimoto ต้องลาออกจากตำแหน่งเพื่อแสดงความรับผิดชอบ ทั้งนี้ เพราะในช่วงเวลา 2 ปี ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1996 – 1998 LDP ไม่สามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจอย่างได้ผลทั้งยังไม่

สามารถดำเนินนโยบายที่ประกาศไว้ตอนหาเสียงเลือกตั้งให้บรรลุผลได้ด้วย เช่น นโยบายการปฏิรูประบบราชการ เป็นต้น²

สิ่งที่ LDP ค้นพบในช่วงกลางทศวรรษที่ 1990 ก็คือว่า การเรียกร้องศรัทธาจากประชาชนไม่ใช่เรื่องง่าย และอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งก็คือ รูปแบบการลงคะแนนเสียงของผู้ลงคะแนนเสียงชาวญี่ปุ่นเปลี่ยนไปจากเดิม ทั้งยังไม่สามารถทำนายได้ด้วย ในอดีตที่ผ่านมา LDP เชื่อว่า การที่ผู้ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมาก เป็นสิ่งที่ดีสำหรับ LDP เพราะเสียงเหล่านั้นเป็นเสียงที่สนับสนุน LDP แต่มาในทศวรรษที่ 1990 สถานการณ์กลับไม่เป็นเช่นนั้น LDP เริ่มค้นพบว่า ยังมีผู้ไปลงคะแนนเสียงมาก LDP ยังได้เสียงน้อยลง เพราะผู้ลงคะแนนเสียงเหล่านั้นเป็นผู้ลงคะแนนเสียงคัดค้าน LDP มากกว่าสนับสนุน (คือไปลงคะแนนเสียงให้พรรคอื่น) ดังนั้น ในการเลือกตั้งครั้งหลัง ๆ LDP ซึ่งใช้สถานะของการเป็นรัฐบาลและมีเสียงข้างมากในสภา จึงกำหนดวันเลือกตั้งที่คาดว่าจะมีผู้ไปใช้สิทธิได้น้อย ซึ่งแตกต่างไปจากในอดีตที่มักจะกำหนดให้วันเลือกตั้ง เป็นวันที่มีโอกาสดที่ประชาชนจะไปใช้สิทธิได้มากที่สุด³

นอกจากจะใช้กลยุทธ์ ในการกำหนดวันเลือกตั้งให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองแล้ว LDP ยังพยายามใช้สถานการณ์แวดล้อมอื่น ๆ ให้เป็นประโยชน์ในการระดมเสียงให้พรรคอีกด้วย ตัวอย่างของการกำหนดการเลือกตั้งทั่วไปในปี

² Kabashima Ikno. "The Upper House Election: How the LDP Went Down to Defeat." Japan Echo, October 1998, หน้า 9 – 15 และ Robert Uriu. "Japan in 1998: Nowhere to Go but Up?" Asian Survey, vol. XXXIX, no. 1, January / February 1999, หน้า 114 – 124.

³ Yoshida Shinichi. "Last Decade Invokes Political Shift." Japan Quarterly, vol. 48, no. 4, Oct. – Dec. 2001, หน้า 19 – 28.

ค.ศ. 2000 ในวันคล้ายวันเกิดของอดีตนายกรัฐมนตรี Obuchi ที่เพิ่งจะเสียชีวิตลงไม่นานก่อนการเลือกตั้ง เป็นตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นถึงวิธีคิดดังกล่าวอย่างชัดเจน นั่นคือ ความพยายามที่จะแปรความเห็นใจของประชาชนที่มีต่อตัวอดีตนายกรัฐมนตรี Obuchi และครอบครัวยุโรปเป็นคะแนนเสียงของพรรค ซึ่งก็ค่อนข้างจะได้ผล มีเช่นนั้นแล้ว ผลการเลือกตั้งทั่วไปในปี ค.ศ. 2000 อาจจะไม่ดีเท่าที่เป็นอยู่ทั้งนี้ เพราะผู้นำพรรคในขณะนั้นคือ นาย Mori มีคะแนนนิยมต่ำมาก⁴

ลักษณะและความเป็นผู้นำของหัวหน้าพรรคเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ดูเหมือนจะช่วยให้ LDP พ้นคืนสู่อำนาจได้ในเวลาไม่นาน เพราะผู้นำที่มีลักษณะโดดเด่น เช่น Hashimoto หรือ Koizumi สามารถที่จะสร้างศรัทธาและดึงดูดคะแนนจากผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้มาก ตัวอย่างคือความโดดเด่นของนายกรัฐมนตรี Koizumi ทั้งในเรื่องบุคลิกลักษณะของตัวเองและนโยบายที่เขาเสนอ ทำให้ LDP ประสบความสำเร็จอย่างมากในการเลือกตั้งสมาชิกสภาสูงในปี ค.ศ. 2001 นักวิชาการและนักวิเคราะห์การเมืองญี่ปุ่นได้ให้ความเห็นว่า เพราะตัวนายกรัฐมนตรี Koizumi มีความแตกต่างจากนักการเมือง LDP คนอื่นค่อนข้างมาก ในลักษณะที่ไม่มีเรื่องอื้อฉาวเกี่ยวกับการคอร์รัปชัน ทั้งยังเป็นคนตรงไปตรงมา และสนับสนุนการปฏิรูปอย่างแข็งขัน ทั้งการปฏิรูปการเมือง ระบบราชการ และระบบเศรษฐกิจ แนวทางในการหาเสียงและนโยบายที่เขาเสนอ เช่น Reform with pain หรือ change LDP and change Japan เป็นสิ่งที่

---

⁴ Kabashima Ikno and Imai Ryosuke. "Evaluation of Party Leaders and Voting Behavior: An Analysis of the 2000 General Election." *Social Science Japan Journal*, vol. 5, no. 1, 2000, หน้า 85 – 96.

ประชาชนพอใจ เพราะแสดงถึงการยอมรับความจริงและพร้อมจะเริ่มต้นใหม่ ผิดกับนโยบายของพรรคอื่น ดังนั้น ผู้ลงคะแนนเสียงจึงลงคะแนนเสียงให้ LDP มากกว่าที่คิดไว้ อันเป็นแสดงสัญลักษณ์ของการให้โอกาสแก่ LDP อีกครั้งหนึ่ง หรือพูดให้ชัดเจนก็คือ ให้โอกาสนายกรัฐมนตรี Koizumi ในการเปลี่ยนแปลง ญีปุ่น ซึ่งรวมถึงการเปลี่ยนแปลง LDP ด้วยนั่นเอง⁵ ซึ่งถ้ามองในแง่นี้ นักวิชาการและนักวิเคราะห์การเมืองญี่ปุ่นก็ให้ทัศนะว่า การที่ประชาชนไปลงคะแนนเสียงให้ LDP มากในการเลือกตั้งสมาชิกสภาสูงปี ค.ศ. 2001 นี้เท่ากับเป็นการต่อต้าน LDP มากกว่า เพราะความจริงประชาชนต้องการลงคะแนนเสียงให้นายกรัฐมนตรี Koizumi เพื่อให้เขาไปเปลี่ยนแปลง LDP ไม่ใช่เพื่อสนับสนุน LDP กระนั้นก็ตาม ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาสูงปี ค.ศ. 2001 ก็แสดงให้เห็นถึงความพยายามและความสำเร็จในระดับหนึ่งของ LDP ในการที่จะกลับมาสู่อำนาจอีกครั้ง

นอกเหนือจากความพยายามในการรื้อฟื้นศรัทธาของประชาชน ที่มีต่อพรรค และการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ในการเลือกตั้งต่าง ๆ แล้ว ประเด็นสำคัญที่สุดที่ช่วยให้ LDP พ้นคืนสถานะได้ น่าจะเป็นเรื่องของการปรับเปลี่ยนนโยบายมากกว่าเรื่องอื่น ทั้งนโยบายในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรค นโยบายในการบริหารประเทศ และนโยบายต่างประเทศ

ในด้านการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคนั้น การปรับเปลี่ยนแนวทางที่สำคัญที่ LDP กระทำก็คือ ความเปลี่ยนแปลงในเรื่องการจัดการโครงการสาธารณะต่าง ๆ (Public works) และนโยบายเกี่ยวกับองค์กรเอกชน

---

⁵ Takeshi Inogushi. "Japan's Upper House Election of 29 July 2001." Government and Opposition, vol. 37, no. 1, Winter 2002.

ทั้งหลาย (Non-profit organizations)⁶ โดยที่แต่เดิมนั้น อาจกล่าวได้ว่า โครงการสาธารณะต่าง ๆ นั้น เป็นเครื่องมือสำคัญของ LDP ในการกำประกันคะแนนเสียงจากเขตเลือกตั้งต่าง ๆ ทั้งนี้ เพราะรัฐบาลจะจัดลำดับความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณในแต่ละปีให้แก่โครงการสาธารณะของจังหวัดต่าง ๆ โดยดูจากความสนับสนุนที่จังหวัดนั้น ๆ มีต่อพรรค เป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งด้วย นอกเหนือไปจากเหตุผลความจำเป็นด้านอื่น ๆ แล้ว และเนื่องจาก LDP ได้เป็นรัฐบาลอย่างต่อเนื่องยาวนาน ทำให้สามารถพัฒนาเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมืองกับข้าราชการและบริษัทเอกชนที่เกี่ยวข้องกับโครงการสาธารณะเหล่านี้ได้ ซึ่งความสัมพันธ์ 3 ฝ่ายในการจัดการโครงการดังกล่าวนี้ ทำให้ทุกฝ่ายได้ประโยชน์ แต่แน่นอนว่า มันก็เป็นต้นเหตุของการทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมืองและข้าราชการด้วย ดังนั้น นโยบายที่ LDP ประกาศหลังจากการกลับมาเป็นรัฐบาลอีกครั้งหนึ่งในปี ค.ศ. 1996 แล้วก็คือจะทบทวนวิธีการดำเนินเรื่องโครงการสาธารณะต่าง ๆ ใหม่ ซึ่งโดยความหมายที่ชัดเจนก็คือว่า LDP ยอมรับว่า การจะพิจารณาสนับสนุนโครงการใด ๆ จะไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยเรื่องคะแนนเสียงหรือการสนับสนุนพรรคเป็นประเด็นหลักอีกต่อไป นอกจากนั้น LDP ยังประกาศนโยบายที่จะปฏิรูประบบราชการ รวมทั้งตัดความสัมพันธ์ 3 ฝ่าย ระหว่างนักการเมือง (LDP) ข้าราชการ และนักธุรกิจ อันเป็นรากเหง้าของการคอร์รัปชันอีกด้วย และไม่ว่า LDP จะดำเนินนโยบายนี้ประสบความสำเร็จหรือไม่ก็ตามแต่การประกาศนโยบายดังกล่าวนี้ ก็สามารรถที่จะเรียกคะแนนนิยมและความศรัทธาเชื่อถือของผู้ลงคะแนนกลับมาได้พอสมควร

---

⁶ Yoshida Shinichi. อ้างแล้ว, หน้า 20 – 23.

โดยจะเห็นได้จาก ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาสูงปี ค.ศ. 2001 ที่ LDP ได้คะแนนเสียงมากกว่าที่คาดไว้

สำหรับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรเอกชนนั้น แต่เดิม LDP ไม่มีแนวคิดที่จะสนับสนุนองค์กรเหล่านี้ ด้วยเหตุผลว่าองค์กรเหล่านี้มักมีแนวโน้มที่จะต่อต้านรัฐบาลหรือนโยบายของรัฐบาล ซึ่งก็คือต่อต้านนโยบายของ LDP นั้นเอง แต่ในช่วงครึ่งหลังทศวรรษที่ 1990 เป็นต้นมา องค์กรเหล่านี้มีบทบาทมากขึ้นในสังคมญี่ปุ่น LDP จึงเริ่มให้ความสนใจและสนับสนุนองค์กรเหล่านี้มากขึ้นนอกจากนั้น LDP ยังค่อนข้างประสบความสำเร็จอย่างมากกับการดำเนินการทางการเมือง โดยใช้องค์กรจัดตั้งเดิมที่มีอยู่ของนักการเมืองแต่ละคน (Koenkai) ในระยะหลังการปฏิรูปการเมืองด้วย ดังนั้น LDP จึงหันมาสนับสนุนองค์กรเอกชนเหล่านี้แทน โดยจะเห็นได้จากการสนับสนุนพระราชบัญญัติ The Non Profit Organization Law ให้ผ่านสภา ก่อนการเลือกตั้งสภาสูงในปี ค.ศ. 2001

ในด้านนโยบายต่างประเทศนั้น หลังการถูกวิจารณ์อย่างหนักในกรณีสงครามอ่าวเปอร์เซีย LDP ในฐานะรัฐบาลหลังจากนั้น ก็ได้ปรับเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของประเทศในเวทีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้มีลักษณะเชิงรุกมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องการรักษาสันติภาพของโลก รัฐบาล LDP ได้ออกพระราชบัญญัติกองกำลังรักษาสันติภาพร่วมกับสหประชาชาติขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรชาวญี่ปุ่นสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการรักษาสันติภาพของโลกร่วมกับกองกำลังของสหประชาชาติได้ รวมทั้งยังได้ส่งบุคลากรเข้าร่วมปฏิบัติการรักษาสันติภาพร่วมกับสหประชาชาติในส่วนต่าง ๆ ของโลกในหลาย ๆ กรณีด้วย

เหตุการณ์ที่อาจกล่าวได้ว่าแสดงให้เห็นถึงการปรับตัวของรัฐบาล LDP ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่ตอบสนองต่อสถานการณ์ระหว่างประเทศได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสมก็คือ กรณีเหตุการณ์การก่อการร้าย 11 กันยายน ค.ศ. 2001 และการร่วมในการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้ายกับสหรัฐในเดือนตุลาคม ค.ศ. 2001 ทั้งนี้ที่เหตุการณ์เกิดขึ้น รัฐบาลญี่ปุ่นโดยนายกรัฐมนตรี Koizumi ได้กล่าวแสดงความเสียใจ และเสนอที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบเคราะห์กรรมโดยทันที รวมทั้งแสดงเจตจำนงที่จะร่วมกับประชาคมโลกในการต่อต้านการก่อการร้ายด้วย ญี่ปุ่นนับเป็นประเทศแรก ๆ ที่มีปฏิกิริยาต่อเหตุการณ์นี้ และเมื่อสงครามต่อต้านการก่อการร้ายในอัฟกานิสถานจบลง ญี่ปุ่นก็ได้เสนอตัวเป็นเจ้าภาพในการประชุมนานาชาติ เพื่อหารือในการช่วยเหลือและฟื้นฟูอัฟกานิสถานด้วย (International Conference on Reconstruction Assistance to Afghanistan) โดยการประชุมจัดขึ้นที่กรุงโตเกียวในระหว่างวันที่ 21 – 22 มกราคม ค.ศ. 2002 โดยมีญี่ปุ่น สหรัฐ และสหประชาชาติ เป็นเจ้าภาพร่วมกัน ซึ่งในการนี้ รัฐบาลญี่ปุ่นได้ประกาศให้ความช่วยเหลือเพื่อฟื้นฟูบูรณะอัฟกานิสถานเป็นจำนวนเงินถึง 500 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในเวลา 2 – 5 ปี นับจากนี้เป็นต้นไป⁷ การแสดงบทบาทเด่นของรัฐบาลญี่ปุ่นในกรณีนี้ ทำให้สถานะของญี่ปุ่นในประชาคมโลกดีขึ้น รวมทั้งเป็นการสร้างเกียรติภูมิให้แก่ประเทศอีกด้วย การกระทำดังกล่าวนี้ของรัฐบาล LDP ไม่ได้ได้รับการตำหนิจาก

---

⁷ ดูรายละเอียดเกี่ยวกับบทบาทของญี่ปุ่นในเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ได้ใน ศิริพร วัชชวัลคุ, “พันธมิตรญี่ปุ่น-สหรัฐในยุคหลังสงครามเย็น,” จุลชีพ ชินวรโร และศิริพร วัชชวัลคุ (บรรณาธิการ.) ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในยุคหลังสงครามเย็น: ทฤษฎีและประเด็นศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545. (กำลังจัดพิมพ์)

ประชาชน แม้ว่าจะต้องบริจาคเงินช่วยเหลือต่างประเทศเป็นจำนวนมากก็ตาม ผิดกับในกรณีสงครามอ่าวเปอร์เซียที่ประชาชนญี่ปุ่นไม่พอใจเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากประเทศต้องเสียเงินแล้ว ยังเสียเกียรติภูมิอีกด้วย

และเพื่อเป็นการยกสถานะของประเทศและสร้างเสริมเกียรติภูมิของชาติ รัฐบาล LDP ยังได้ดำเนินการพยายามในการที่จะเป็นสมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติอีกด้วย ผู้นำ LDP โดยเฉพาะนาย Kono Yohei เมื่อดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้เป็นผู้ริเริ่มที่จะผลักดันเรื่องนี้ และเรื่องนี้ก็เป็นนโยบายสำคัญของ LDP ที่ผู้นำพรรคคนต่อมาได้ดำเนินการผลักดันต่อมาจนถึงปัจจุบัน แม้ว่าจะยังไม่ประสบความสำเร็จก็ตาม

ในส่วนของนโยบายทางเศรษฐกิจนั้น เพื่อเป็นการลดแรงกดดันทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ รัฐบาล LDP ได้ประกาศนโยบายเปิดเสรีทางการค้ามากขึ้น โดยเฉพาะสินค้าเกษตร เพื่อให้เข้าไปขายในตลาดญี่ปุ่นได้ นอกจากนั้นยังสนับสนุนการทำเขตการค้าเสรีกับประเทศต่าง ๆ อีกด้วย โดยเฉพาะประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งการดำเนินนโยบายดังกล่าวนี้จะมีส่วนในการช่วยแก้ปัญหาเศรษฐกิจถดถอยในญี่ปุ่นด้วย เพราะการเปิดการค้าเสรีจะทำให้ราคาสินค้าถูกลงและมีผู้บริโภคเพิ่มขึ้น เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ นอกจากนั้น ยังเป็นการขยายตลาดการค้าเข้าไปในประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งก็จะมีผลต่อการขยายการส่งออกของประเทศด้วย และนโยบายดังกล่าวนี้อีกก็ได้รับการสนับสนุนทั้งจากประชาชนและธุรกิจอุตสาหกรรมต่าง ๆ เป็นอย่างดี

จะเห็นได้ว่า นับตั้งแต่สูญเสียอำนาจในการบริหารประเทศไปในปี ค.ศ. 1993 LDP ได้พยายามดำเนินมาตรการหลายประการอย่างต่อเนื่องและค่อยเป็นค่อยไป เพื่อจะฟื้นฟูสถานะของพรรคให้กลับมาเป็นผู้นำทางการเมืองอีกครั้งหนึ่ง นักวิเคราะห์การเมืองญี่ปุ่นบางคนให้ความเห็นว่า LDP ได้ฟื้นตัวขึ้นมาแล้ว โดยดูจากผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาสูงในปี ค.ศ. 2001 ที่ผ่านมา แต่ในความเป็นจริง แม้ว่า LDP จะได้รับความไว้วางใจจากประชาชนมากขึ้นกว่าในทศวรรษที่ 1990 แต่ก็ยังห่างไกลกว่าสถานะที่เคยมั่นคงมากในทศวรรษที่ 1960 และ 1970 นอกจากนั้น ปัจจัยที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อสถานะของ LDP ยังได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอีกด้วย โดยเฉพาะพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และความสำเร็จของนโยบายต่าง ๆ ที่ LDP เสนอและประกาศจะดำเนินการ ดังนั้น อาจจะกล่าวได้ว่า การฟื้นคืนสู่อำนาจของ LDP เพิ่งจะเริ่มต้นขึ้นเท่านั้น พรรคยังคงต้องดำเนินมาตรการและนโยบายอีกหลายประการอย่างต่อเนื่องเสมอ โดยเฉพาะประเด็นที่ประชาชนสนใจมาก เพื่อที่จะฟื้นฟูสถานะของพรรคให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนใหม่และกลับไปเข้มแข็งเหมือนเดิม

LDP กับการเมืองญี่ปุ่นในยุคหลังสงครามเย็น

คำถามที่น่าสนใจประการหนึ่งอันเกิดจากการเสื่อมถอยและฟื้นคืนอำนาจใหม่ของ LDP ในทศวรรษที่ 1990 ก็คือ การเปลี่ยนแปลงของ LDP ทั้งหมดนั้น ทำให้การเมืองญี่ปุ่นในภาพรวมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมหรือไม่ นักวิชาการและนักวิเคราะห์การเมืองญี่ปุ่นบางคนมองว่า ในทศวรรษที่ผ่านมา นั้น ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงอะไรที่สำคัญมากนัก แม้ว่าจะมีการปฏิรูปการเมืองเกิดขึ้น แต่ในความเป็นจริงก็คือ LDP ยังคงมีอำนาจทางการเมืองอยู่ตลอดเวลา

หรือถ้าจะพูดให้ชัดเจนลงไปก็คือว่า LDP ไม่เคยสูญเสียอำนาจทางการเมืองไปเลย แม้ในช่วงที่ไม่ได้เป็นรัฐบาลก็ตาม เพราะในขณะนั้น LDP ยังคงเป็นพรรคที่มีเสียงมากที่สุดในสภา และความสัมพันธ์ระหว่าง LDP กับองค์กรนอกสภาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการหรือบริษัทธุรกิจก็ยังคงมั่นคงอยู่ ดังนั้น แม้ไม่ได้เป็นรัฐบาลที่บริหารประเทศ แต่ก็มีอำนาจ และเมื่อมาเป็นรัฐบาลผสมกับ SDPJ และ Sakigake ในช่วง ค.ศ. 1995 – 1996 อันถือเป็นจุดเริ่มต้นของการกลับมาสู่อำนาจอีกครั้งของ LDP นั้น LDP ก็มีอำนาจต่อรองกับพรรคร่วมรัฐบาลค่อนข้างมาก เพราะมีเสียงมากกว่าสองพรรคดังกล่าวในสภา เพียงแต่ LDP ยังไม่มั่นใจในการยอมรับของประชาชน จึงยอมให้พรรค SDPJ เป็นผู้นำในการจัดตั้งรัฐบาล และเมื่อผลการเลือกตั้งทั่วไปในปี ค.ศ. 1996 ออกมาว่า LDP ได้เสียงข้างมากในสภา LDP จึงกลับมาเป็นผู้นำในการจัดตั้งรัฐบาลอีกครั้งอย่างมั่นใจ ซึ่งสภาพการณ์ดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า การเมืองญี่ปุ่นไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากนัก และ LDP ก็ยังคงครอบงำการเมืองญี่ปุ่นเหมือนเดิม

อย่างไรก็ตาม นักวิชาการและนักวิเคราะห์การเมืองญี่ปุ่นหลายคนก็ให้ความเห็นที่แตกต่างออกไปว่า การเมืองญี่ปุ่นปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงจากเดิมมาก ระบบ 1955 ที่ LDP มีอิทธิพลมากนั้นได้จบสิ้นลงแล้ว การเมืองญี่ปุ่นปัจจุบันเป็นระบบหลายพรรค ที่ทุกพรรคสามารถที่จะแข่งขันและมีบทบาทได้มากกว่าแต่เดิมที่ LDP ผูกขาดอำนาจไว้แต่เพียงพรรคเดียว การเพิ่มขึ้นของจำนวนพรรคการเมืองที่มีนโยบายที่ไม่สุดโต่งมากนัก ทำให้ประชาชนมีทางเลือกมากกว่าแต่ก่อน นอกจากนั้น พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงของประชาชนก็เปลี่ยนไปด้วย แม้ว่าอัตราการออกไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งจะต่ำลงกว่าแต่ก่อน แต่รูปแบบของการลงคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิลงคะแนนกลับกลายเป็นเรื่องที่ทำนายไม่ได้ ซึ่งทำให้พรรคการเมืองทั้งหลาย โดยเฉพาะ LDP

ต้องปรับเปลี่ยนนโยบายและกลยุทธ์ต่าง ๆ ในการหาเสียงใหม่ เพื่อดึงหรือรักษาคะแนนเสียงของตนเอาไว้ ซึ่งจากแง่มุมนี้ จะสามารถมองเห็นพัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงของการเมืองญี่ปุ่นได้อย่างชัดเจน

ในทัศนะของผู้เขียนเห็นว่า การเมืองญี่ปุ่นในยุคหลังสงครามเย็นเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมค่อนข้างมาก ผู้เขียนเห็นด้วยว่า การผูกขาดอำนาจหรือครอบงำของ LDP ต่อการเมืองญี่ปุ่นได้จบลงแล้ว การเมืองญี่ปุ่นกำลังเปลี่ยนไปสู่ระบบหลายพรรค ซึ่ง LDP ก็พยายามที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองอย่างมาก เพื่อให้สอดคล้องต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ ผู้นำของ LDP ยอมรับว่า การเปลี่ยนแปลงหรือการปฏิรูป ไม่ว่าจะเป็นระดับพรรคหรือระดับชาติเป็นสิ่งจำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เช่นเดียวกับการเป็นพันธมิตรกับพรรคการเมืองอื่น ๆ ทั้งในรัฐบาลและในสภา และ LDP เองก็กำลังดำเนินกระบวนการนั้นอยู่ ซึ่งเรื่องนี้ถือเป็นประเด็นสำคัญที่จะผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเรื่องอื่น ๆ ตามมา

นอกจากนั้น ผู้เขียนยังเห็นว่า พฤติกรรมในทางบวกของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งญี่ปุ่น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการเมืองญี่ปุ่นด้วย เพราะแต่เดิมนั้น พฤติกรรมของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งชาวญี่ปุ่นค่อนข้างไปในทางลบ และเป็นพฤติกรรมที่ทำนายได้ ซึ่งทำให้ LDP ที่เป็นพรรคใหญ่และอยู่ในอำนาจมายาวนานสามารถใช้ประโยชน์จากเรื่องนี้ในการรักษาฐานเสียงของตนไว้ได้ แต่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งชาวญี่ปุ่นในทศวรรษที่ 1990 แสดงให้เห็นว่าประชาชนเริ่มหันมาสนใจการเมืองมากขึ้น ต้องการมีส่วนร่วมมากขึ้น เห็นความสำคัญของสิทธิทางการเมืองของตนมากขึ้น ไม่ใช่ปล่อยให้ทุกอย่างตกอยู่

ในมือของนักการเมืองแต่ฝ่ายเดียวอีกต่อไป ซึ่งสิ่งนี้น่าจะนำไปสู่การเมืองที่มี
คุณภาพมากขึ้น นั่นคือ กิจกรรมทางการเมืองที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้
มากขึ้น และนักการเมืองต้องรับผิดชอบต่อประชาชนมากขึ้นด้วย

ตารางที่ 1   ผลการเลือกตั้งทั่วไปปี ค.ศ. 1993

พรรคการเมือง	จำนวนที่นั่งก่อน การเลือกตั้ง ค.ศ. 1993	จำนวนที่นั่งที่ได้จาก การเลือกตั้ง ค.ศ. 1993
Liberal Democratic Party (LDP)	222	223
Shinseito (Renewal Party)	36	55
Sakigake (New Party Harbinger)	10	13
Japan New Party (JNP)	0	35
Socialist Democratic Party of Japan (SPDJ)	136	70
Komeito (Clean Government Party)	45	51
Democratic Socialist Party (DSP)	14	15
Communist Party (JCP)	16	15
Independent and Minors	26	34
รวม	505	511

ที่มา: Ray Christensen, Ending the LDP Hegemony: Party Cooperation in Japan. Honolulu: University

of Hawaii Press, 2000, หน้า 14.

ตารางที่ 2 ผลการเลือกตั้งทั่วไปปี ค.ศ. 1996

พรรคการเมือง	จำนวนที่นั่งก่อน การเลือกตั้ง ค.ศ. 1996	จำนวนที่นั่งที่ได้จาก การเลือกตั้ง ค.ศ. 1996
Liberal Democratic Party (LDP)	211	239
Shinshinto (New Frontier Party: NFP)	160	156
Democratic Party of Japan (DPJ)	52	51
Communist Party (JCP)	15	26
Socialist Democratic Party of Japan (SPDJ)	30	15
Sakigake (New Party Harbinger)	9	2
Independent and Minors	16	10
รวม	493	499

ที่มา: Haruhiko Fukui, Shigeko N. Fukai. "Japan in 1996: Between Hope and Certainty." Asian Survey, vol. 37, no. 1, Jan 1997, หน้า 27.

ตารางที่ 3 ผลการเลือกตั้งทั่วไปปี ค.ศ. 2000

พรรคการเมือง	จำนวนที่นั่งก่อน การเลือกตั้ง ค.ศ. 2000	จำนวนที่นั่งที่ได้จาก การเลือกตั้ง ค.ศ. 2000
Liberal Democratic Party (LDP)	271	233
Democratic Party of Japan (DPJ)	95	127
Komeito (Clean Government Party)	42	31
Liberal Party	18	22
Communist Party (JCP)	26	20
Socialist Democratic Party of Japan (SPDJ)	14	19
Conservative	18	7
Others	16	21
รวม	500	480

ที่มา: Takeshi Inogushi. "The Japanese General Election of 25 June 2000." Government and Opposition,

Autumn 2000, หน้า 488.

ตารางที่ 4 ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาสูงปี ค.ศ. 1998

พรรคการเมือง	จำนวนที่นั่งที่ได้จากการเลือกตั้ง
Liberal Democratic Party (LDP)	45
Democratic Party of Japan (DPJ)	27
Communist Party (JCP)	15
Komeito (Clean Government Party)	9
Liberal Party	6
Socialist Democratic Party of Japan (SPDJ)	5
Independent	19

ที่มา: Kabashima Ikno. "The Upper House Election: How the LDP Went Down to Defeat." Japan Echo, October 1998.

* LDP คือการ 61 ที่นั่ง จากการเลือกตั้งครั้งนี้ เพื่อที่จะได้มีเสียงข้างมากในสภาสูง แต่ผลการเลือกตั้งออกมาว่า LDP ได้เพียง 45 ที่นั่ง น้อยกว่าที่คาดกับการเลือกตั้งด้วย (Kabashima Ikno, อ้างแล้ว, หน้า 9)

ตารางที่ 5 ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาสูงปี ค.ศ. 2001

พรรคการเมือง	จำนวนที่นั่งทั้งหมด	จำนวนที่นั่งที่ลง แข่งขันครั้งปี (ที่ ต้องการ)	จำนวนที่นั่งที่ได้ จากการเลือกตั้ง
Liberal Democratic Party (LDP)	109	(61)	64
Democratic Party of Japan (DPJ)	59	(22)	26
Komeito (Clean Government Party)	22	(13)	13
Communist Party (JCP)	20	(8)	5
Socialist Democratic Party of Japan (SPDJ)	8	(7)	3
Conservative Party	5	(3)	1
Liberal Party	8	(3)	6
Others	14	(7)	3
รวม	245	121	.

ที่มา: Takeshi Inogushi. "Japan's Upper House Election of 29 July 2001." Government and Opposition, vol. 37, no. 1, Winter 2002, หน้า 43.

* จำนวนที่นั่งในการเลือกตั้งครั้งนี้คือ 124 ที่นั่ง แต่อีก 3 ที่นั่ง ถูกทำให้ว่างโดยกฎหมายก่อนการเลือกตั้ง

เอกสารอ้างอิง

ศิริพร วัชชวัลคุ. “การปฏิรูปการเมืองญี่ปุ่น: บทเรียนสำหรับประเทศไทย.”

เอกสารหลังการสัมมนาเรื่องบทบาทของญี่ปุ่นหลังวิกฤตเศรษฐกิจไทย.

กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.

(กำลังจัดพิมพ์)

----- . “พันธมิตรญี่ปุ่น-สหรัฐ ในยุคหลังสงครามเย็น.” จุลชีพ ชินวรรณโณ

และศิริพร วัชชวัลคุ (บรรณาธิการ.) ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในยุคหลัง

สงครามเย็น: ทฤษฎีและประเด็นศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545. (กำลังจัดพิมพ์)

Christensen, Ray. Ending the LDP Hegemony: Party Cooperation in

Japan. Honolulu: Hawaii University Press, 2000.

Funabashi Koichi. “Japan’s Unfinished Success Story.” Japan Quarterly,

vol. 48, no. 4, Oct. – Dec. 2001.

Inaka Yoshiaki. “Changing the Way Japan Is Led.” Japan Quarterly, vol.

48, no. 2, Apr. – Jun. 2001.

Kabashima Ikno. “The Upper House Election: How the LDP Went Down to

Defeat.” Japan Echo, October 1998.

Kabashima Ikno and Imai Ryosuke. “Evaluation of Party Leaders and

Voting Behavior: An Analysis of the 2000 General Election.” Social

Science Japan Journal, vol. 5, no. 1, 2000.

Takeshi Inogushi. "Japan's Upper House Election of 29 July 2001."
Government and Opposition, vol. 37, no. 1, Winter 2002.

Uriu, Robert. "Japan in 1998: Nowhere to Go but Up?" Asian Survey, vol.
XXXIX, no. 1, January / February 1999.

Yoshida Shinichi. "Last Decade Invokes Political Shift." Japan Quarterly,
vol. 48, no. 4, Oct. – Dec. 2001.

